

obchodní a hospodářské politiky překročily hranice států, do nichž je válka a poválečná mentalita uzavřela. Je to velký prospěch pro hospodářství světa. Je to prospěšno i pro hospodářské potřeby naše?

Statistiky, jež jsme v úvodě citovali, rozlišují také skupiny států v Evropě samotné. Výrobní index celé Evropy byl výše udán číslem 105 pro rok 1925; rok před tím byl 94 a v r. 1923 byl 88. Index východní a střední Evropy bez Ruska byl v těchto třech letech 1925, 1924, 1923 však tento: 102, 88, 81, kdežto výrobní index ostatní Evropy (mimo Rusko) v uvedených třech letech byl: 108, 102, 95. A podíl Evropy r. 1925, jak uvedeno, činil z předválečného podílu na světové výrobě 89 procent, z toho však podíl střední a východní Evropy 86 procent, ostatní Evropy 91 procent. Z předválečného podílu na světovém obchodu činil poválečný pro celou Evropu 90 proc., avšak pro střední Evropu pouze 79 proc., pro ostatní 95 proc. Co bylo řečeno v Uhligově článku z minulého čísla, jest prokázáno také těmito výsledky: v oblasti evropské hospodářské deprese jsou (vedle Anglie) nejvíce postiženy státy střední a východní Evropy a s nimi ovšem Československo. A právě v oblasti střední a východní Evropy jest nejvíce překážek pro výměnu zboží — a nejméně spotřební schopnosti. Jejich odstranění není možno bez mezinárodního řešení, a proto mají nejvíce zájmu na tom, aby upřímnou součinností, a za předpokladu vzájemnosti se dosáhlo, by ženevské resoluce nezůstaly na papíře.

H.

Obchodní politika na ženevské hospodářské konferenci.

I.

Obchodně-politické otázky staly se na ženevské hospodářské konferenci, která jednala právě o usnadnění a o regulaci mezinárodní výměny zboží, hlavním předmětem, takže lze resoluce v tomto oboru pokládati jak za nejdůležitější, tak i za poměrně snadno proveditelné.

Již předem jest nutno říci, že úsilím konference právě na tomto poli bylo dojít k takovým výsledkům, které by mohly

býti základem pro obchodně-politický postup jednotlivých států a neskončiti snad nějakým manifestem, jehož sestavení jest sice velmi snadné, který však končí bez jakéhokoliv praktického efektu. Na ženevské resoluce jest proto nutno dívat se jako na výsledek obtížných kompromisů, při kterých se váží každé slovo, při nichž však účastníci přijímajíce je, jsou si vědomi jejich dosahu a možnosti jejich provedení.

V diskusích obchodně-politických musily se střetnouti zásadní názory — volný obchod, mírná i vysoká protekce a bylo slyšeti též všechna odůvodnění, při čemž se každý mohl přesvědčiti o relativním významu mnohých principů.

Upozorniti jest na to, že konference výslovně prohlásila, že nechce projevití názor o základních principech systému protekce aneb svobodného obchodu.

Po stránce obchodně-politických zájmů lze dělití účastníky konference ve 3 skupiny: Spojené státy severoamerické, Evropu a pak zvláště Rusko. Také zde ukázal se zcela jiný nynější hospodářsko-politický systém Spojených států severoamerických, které vidí uskutečnění svobody obchodu ve volné výměně zboží ve svém ohromném území, oproti ostatním státům však se uzavírají vysokou celní ochranou. Jest zcela dobře možno, že konference by byla na mnohých místech došla k liberálnějším závěrům, nebýti stanoviska zástupce Spojených států severoamerických. Poměr Ruska k projednávaným otázkám obchodně-politickým byl také jen nepřímý, Rusové dokazovali možnost koexistence dvou různých hospodářských systémů, na jedné straně soustavy s monopolem zahraničního obchodu a na druhé straně s volným zahraničním obchodem. Jest litovati, že tato otázka nebyla na konferenci důkladněji probrána.

Ve skupině evropských států nebyly ovšem jednotné názory, naopak stály tu proti sobě zejména s počátku různé tábory v rozporu dosti velkém. Velmi ofensivně počínali si zástupci svobodného obchodu v čele s Anglií. K tomu směru se připojily jednak státy s vyspělým průmyslem aneb se silnou pozicí finanční a jednak státy více obchodního než výrobního charakteru. Vedle Anglie byly to všechny státy skandinávské, Holandsko, Švýcarsko, Rakousko, také my mohli jsme v četných otázkách jíti s Anglií. Podotknouti jest ovšem, že průběhem diskuse přestávalo se mluvití o „svobodném obchodě“ ve vlastním slova smyslu a mluvilo se o mírné protekci.

Opačný směr zastávala hlavně Francie, která proti poukazování na význam obchodu zdůrazňovala, že jest nutno přihlížeti v stejné míře k výrobě. Tomuto stanovisku blížili se přirozeně zástupci států, ve kterých teprve průmysl vzniká a jimž nebylo by ani theoreticky možno upřít právo jak na vybudování průmyslu, tak i na potřebu výchovných cel pro něj. Střední linii zastávala Itálie, která poukazovala na souvislost obchodní politiky s problémem populačním a s opatřením proti přistěhovalectví, a Německo, jež musilo se zmíniti o souvislosti obchodní politiky s problémem transferu, ať se jedná už o transfer reparací aneb o transfer jiných dluhů jako jsou mezinárodné dluhy. Ani otázka emigrační a populační vůbec ani otázka transferu nemohly býti projednány, neboť již před zahájením konference byly mlčky vyloučeny z programu z důvodů politických.

Tato střední linie byla nejbližší též našemu stanovisku a vyhovovala v mnohém našim zájmům. Po velkých, místy ostrých bojích, zvítězil na konferenci směr mírné celní ochrany, zásadní stanovisko lze spatřovati ve slovech raportu, že „nadešel okamžik, aby ukončeno bylo zvyšování celních tarifů a aby obchodní politika se orientovala v opačném směru“.

Konference nebála se podati kritiku dosavadní obchodní politiky, aniž by se dopouštěla chyby často opakované, aby hledala příčinu evropské hospodářské deprese pouze jen v obchodní politice. Konference provedla analýsu poválečného hospodářského stavu, zkoumala příčiny, které vedly k poruše rovnováhy světové výroby a spotřeby, vytkla základní změny, které musilo světové hospodářství prodělati a které způsobují různé další poruchy, než se zjedná nová rovnováha výroby a spotřeby. Tyto poruchy vedly částečně samy k ochranné obchodní politice a na druhé straně byly touto politikou zvyšovány a zesilovány. Jest tu dvojí souvislost mezi hospodářskou depresí evropskou a mezi obchodní politikou.

Uvedme některé místa z rozboru obchodní politiky, jak jej konference provedla, jež tvoří částečně obchodně-politickou zásadní doktrinu konference. Zpráva konference uvádí, že obchod každého státu dnes bojuje s obtížemi, že opatření obchodně-politická jednoho státu působí ihned rušivě na všechny ostatní, že jest nutno zahájit novou epochu mezinárodní obchodní po-

litiky cestou společné akce, která má urychlit návrat k normálním poměrům. Není o tom sporu, že hospodářská obnova byla po válce zdržena velkými překážkami mezinárodního obchodu. Vedle různých poválečných opatření, která v poslední době jsou zmírňována, vidí konference jednu z hlavních překážek rozvoje mezinárodního obchodu ve vysokých clech, která přesahují úroveň předválečnou hlavně u průmyslových výrobků. Zpráva zkoumá v celku objektivně příčiny zvyšování cel a vypočítává je takto: Mimořádné poválečné poměry jako na př. znehodnocení a kolísání měny. Snaha států udržeti pomocí cel staré i nové průmysly, které by se jinak neudržely, což týká se zejména průmyslů za války rozšířených. S tím souvisí úsilí o hospodářskou soběstačnost, které se projevuje sice v mnohých státech, ačkoliv jen ve velmi malém počtu jsou pro to podmínky. Dále sem patří zvyšování cel za účelem negociačním, za účelem zvýšení státních příjmů, a konečně zvýšení cel z důvodů národní obrany neb z příčin populačních (Italie).

V kritice této politiky (kterou zpráva nazývá „surprotectionnisme“) jest obsaženo jádro obchodně-politického programu konference, který má naznačiti cestu k usnadnění mezinárodního obchodu a poukázati na časté názorové omyly o tomto předmětě pronášené. Tak se uvádí, že úsilí o dosažení soběstačnosti pomocí umělých opatření vynucuje oběti na hmotné prosperitě, které platí jednak spotřebitelé ve vysokých cenách a jednak příslušníci druhých průmyslů, jimž se takto ztěžuje vývoz. Upozorňuje se na omyl stoupenců vysokého protekcionismu v Evropě, věřiti, že jest vždy výhodnější zmenšovati dovoz než zvyšovati vývoz, neboť roste-li vývoz, vzrůstá citelně národní výroba i důchod, kdežto klesá-li dovoz následkem vysokých cel, zmenšuje zvýšení cen chráněných produktů možnost vývozu i spotřební kapacitu tuzemskou. A nakonec pouze část výrobků, jejichž dovozu se zabránilo vysokými cly, bude nahrazena domácí produkcí.

Nebezpečným jest rovněž postup, jestliže pomocí vysokých cel umožní se určitému průmyslu opatřiti si prostředky k prodeji do ciziny za nízkých cen, čímž se způsobuje rozvrat na cizích trzích. Konference podotýká ovšem správně, že nelze provéstí náhle podstatné snížení celních překážek, neboť by tím se naopak způsobila hospodářská desorganisace. Doporučuje

proto, aby se počalo nejprve s odbouráním oněch překážek mezinárodního obchodu, jež byly vyvolány mimořádnými poválečnými poměry.

Opírajíc se tedy o uvedenou analýsu a o právě naznačenou doktrinu obchodně-politickou, dochází konference k názoru, že jest všeobecně nutno dojít k liberálnější obchodní politice, což není ovšem možno naráz, nýbrž soustavným a společným postupem, při kterém nejprve třeba jest odstraniti mimořádné překážky vzniklé po válce.

V jednotlivostech rozděleny jsou resoluce konference ve 3 skupiny. První jedná o svobodě obchodu, druhá o clech a o obchodních smlouvách a třetí o různých jiných překážkách mezinárodního obchodu (vývozní prémie, dumping a j.).

II.

1.

První skupina otázek souvisí se *zásadou svobody obchodu*, jakožto s prvním předpokladem většího rozvoje mezinárodního obchodu. To týká se jak osobních, tak i věcných podmínek a překážek obchodu. Konference zabývala se nejprve *zákazy* a omezeními dovozu a vývozu a konstatovala, že všechny překážky volného oběhu statků i kapitálu měly škodlivé účinky a že jest nutno zrušiti taková opatření. Otázka dovozních a vývozních zákazů jest nyní již objasněna, zabýval se jí několikrát ekonomický komitét Spol. národů a bude definitivně projednána na diplomatické konferenci, která se sejde v listopadu letošního roku. Konference spojila s touto otázkou též režim kontroly devisového obchodu. Návrh Casselův, aby zrušena byla všechna omezení, která se týkají volné cirkulace kapitálu, nebyl schválen, nýbrž doporučení omezuje se jen na souvislost omezení devisového obchodu s dovozem zboží.

Resoluce o těchto otázkách byla přijata v celku bez obtíží. Do této skupiny spadá požadavek obchodní rovnosti mezi státními a soukromými podniky. O věci bylo dosti debatováno a zvláště někteří zástupci dělníci nesouhlasili s navrhovanou resolucí, která byla pak schválena. Žádá se v ní, aby v případě, že některá vláda provozuje aneb kontroluje podnik obchodní, průmyslový a pod., nepřisvojovala si z tohoto

titulu nějaká práva vrchnostenská, osvobození od daní neb od jiných povinností, kterým podléhají soukromé podniky podobného druhu.

Pro mezinárodní obchod jest důležité, aby byly zjednodušeny různé formality a aby byly sjednoceny některé předpisy, zvláště se ho týkající. Konference proto doporučila, aby v zájmu všeobecného a rychlého řešení, pokračoval ekonomický komitét Společnosti národů v šetření, zahájeném ve věci zjednodušení celních formalit, sjednocení směnečných zákonů, mezinárodního vývoje obchodní arbitráže a potírání nekalého obchodního jednání, tak aby Společnost národů a vlády učinily všechna nutná opatření, na jejichž základě by stoupl počet zemí, které se připojily k úmluvám již uzavřeným aneb které by mohly býti v těchto otázkách ještě uzavřeny.

Důležitý předmět jednání tvořil komplex otázek, týkajících se nakládání s příslušníky cizích států. Po válce nastaly v těchto věcech četné změny a vznikla velká rozmanitost právních předpisů, zejména pak jest zde jiný systém anglosaský a systém střeoevropský. Proto práce za účelem sjednocení těchto předpisů setká se v praxi s velkými obtížemi. Konference neprobírala meritorně jednotlivé body, nýbrž doporučila uzavření mezinárodní úmluvy upravující tuto materii a navrhla, aby za tím účelem k detailnímu projednání byla svolána též diplomatická konference.

Resoluce konference o svobodě obchodu žádají tedy zrušení administrativních překážek mezinárodního obchodu (včetně kontroly devisového obchodu), zrušení privilegovaného postavení monopolních podniků státních, zjednodušení četných formalit zatěžujících obchod a sjednocení opatření proti různým rušícím momentům a konečně úpravu právního a fiskálního postavení cizinců a cizích podniků v různých státech.

Mají býti vesměs odstraněny překážky, které jsou jaksi v samém základu v cestě rozvoji mezinárodního obchodu a z nichž mnohé byly v nynější formě zavedeny teprve po válce. Mezinárodní obchod má tímto způsobem obdržeti pevnější a liberálnější základ.

2a.

Druhá subkomise obchodně-politické komise zabývala se jádrem všech těchto problémů — totiž *cly a obchodními smlouvami*. Při clech nutno jest lišiti jednak jejich *stránku formální* a jednak výši cel.

Formální stránky celní nelze podceňovati, neboť jest velmi dobře možno pomocí různých komplikovaných předpisů formálních dosáhnouti obdobného účinku jako pomocí vysokých cel. Proto konference domáhá se toho, aby formality, které souvisí se *cly* a které jen zčásti byly řešeny známou konvencí o zjednodušení celních formalit z r. 1923, nebyly na překážku mezinárodnímu obchodu.

Konference jednala hlavně o čtyřech skupinách věcných, a to o zjednodušení celních tarifů, o sjednocení nomenklatury celních tarifů, o stabilitě cel a o aplikaci cel.

Pokud se prvního bodu týče jest míti za to, že přílišný vzrůst počtu celních položek a podpoložek působí rušivě na mezinárodní obchod a umožňuje obcházení některých závazků smluvních. Proto bylo usneseno, že má býti upuštěno od dalšího dělení celních tarifů, pokud neodpovídá povaze dotyčného zboží a pokud má snad za účel diferenciovati určité zboží podle původu. (Tímto způsobem se zejména obcházela doložka nejvyšších výhod.)

Obtížnější a složitější bylo jednání o sjednocení nomenklatury tarifů, o což bylo usilováno již před válkou. Jednání, která byla i po válce vedena za účelem sestavení téže nomenklatury celní aspoň pro některá odvětví, nevykazuje dosud až na některé výjimky velkých úspěchů. Konference zdůrazňuje tu nutnost přesného názvosloví celního, které jest nutným předpokladem pro spravedlivou aplikaci a pro snadné vybírání cel. Bylo by též žádoucí, aby tato terminologie odpovídala běžným názvům obchodním. Zpráva soudí dále, že společné přijetí téže nomenklatury by usnadnilo uzavírání obchodních smluv.

Dosti obtížné docílení dohody o této otázce obráží se i v přijaté resoluci, ve které konference doporučuje, aby rada Společnosti národů chopila se iniciativy k vhodnému postupu za účelem vytvoření systematického celního názvosloví podle všeobecného plánu zahrnujícího všechny druhy zboží, a to

ve spojení s příslušnými kruhy výrobními a obchodními. Činí se zároveň opatření, aby jednotné názvosloví, klasifikace a uspořádání položek mohlo býti postupně zaváděno ještě před skončením celého šetření buď prostřednictvím diplomatické konference nebo jinou cestou.

Značnou poválečnou překážkou jest nestálost celních tarifů, která byla způsobena hlavně kolísáním měnovým. Proti důsledkům této nestálosti bránily se státy už ve smlouvách obchodních, jako na př. konsolidací cel neb měnovými klausulemi o výši cel. Nebylo proto obtížné dosáhnouti v Ženevě dohody o resoluci zabývající se stabilitou celních tarifů.

V této resoluci se doporučuje zejména, aby státy se zdržovaly častých a náhlých změn ve svých celních tarifech, neboť takové změny vnášejí nejistotu do obchodních styků a působí obtíže a spory při provádění již sjednaných smluv. Tam, kde není zajištěna ještě měnová stabilita, mají býti cla vybírána ve zlatě resp. podle kursu zlata aneb jejich výše má býti občas upravována podle úředního cenového indexu, ovšem jen tehdy, kdyby změny výše cel dosahovaly značnějšího procenta. Dále státy měly by uzavíratí smlouvy na co možno nejdelší období, tak jak to bylo pravidlem před válkou.

Konference projednávala sice téměř všechny důležité otázky obchodně-politické, avšak nebylo dobře možné a nebylo ani taktické vysloviti se meritorně o výhodách či nevýhodách určitých zásad a systémů. Tak tomu bylo i při projednávání cel specifických a cel hodnotných.

Důležitým jest při používání cel ad valorem zjištění ceny, která má býti vzata za základ při vyměřování cel. U cel ad valorem jest proto jejich aplikace obtížnější než u cel specifických. Této otázce věnována byla proto značná pozornost v resoluci o aplikaci celních tarifů, ve které se doporučuje, aby všechny systémy šetření a zkoumání, jež se týkají použití cel ad valorem nebo celních změn, byly stanoveny a prováděny s patřičným ohledem na zúčastněné obchodní zájmy a na uchování přátelských obchodních styků mezi národy. (To se týká zejména amerického způsobu zjišťování cen dováženého zboží.) Pro případ sporu při vybírání cel se doporučuje spravedlivé řízení a možnost odvolání u správních nebo obyčejných soudů s připuštěním ústní obhajoby, předkládání důkazů nebo vedení znalců.

Tyto resoluce, které týkají se vesměs formální stránky celní, doplněny jsou ještě rekomandacemi pro snížení konsulárních poplatků, pro ratifikaci konvence o zjednodušení celních formalit a doporučením, aby státy, jež dosud tak neučinily, ratifikovaly konvenci z 31. XII 1923 o zřízení mezinárodního úřadu pro obchodní statistiku v Bruselu a aby práce tohoto úřadu byly patřičnou měrou podporovány.

V celku sleduje tu konference účel, omeziti formality, které souvisí se zahraničním obchodem s hlediska celního, jen na skutečně nutné a vyloučiti tu překážky, které se někdy za těmito formalitami i úmyslně skrývají.

2b.

Jádro diskusí obchodně-politických bylo ovšem v otázce *výše cel a systému obchodních smluv*. Zmínili jsme se již o dvou směrech, které na sebe narážely při projednání výše celní, na jedné směr zdůrazňující význam zahraničního obchodu a na druhé opět směr, který poukazoval na důležitost silného domácího odbytiště a na nutnost jeho ochrany.

Zmínili jsme se již v úvodu o tom, že v konečné resoluci vyjádřila se konference, že nadešel již okamžik, aby ukončeno bylo zvyšování cel a aby nastala orientace v opačném směru, a to trojí cestou: individuální akcí států v jejich vlastních tarifech, bilaterálními akcemi pomocí vhodných obchodních smluv a kolektivní akcí, spolu s podporou ankety směřující k rozvoji zahraničního obchodu a vylučující neb zmenšující překážky, které způsobují přílišná cla mezinárodní výměně statků.

Konference výslovně prohlásila dále, že vysoké a stále se měnící celní tarify, jak jsou používány v mnohých zemích, mají škodlivý vliv na výrobu a obchod. Důležitým jest také konstatování, že celní tarify, třebaž jsou součástí svrchované kompetence jednotlivých států, nemají jen význam vnitrostátní, nýbrž vykonávají značný vliv na světový obchod. V resoluci se stručně uvádí, že pominuly již některé z příčin, které vedly po válce k zvyšování celních tarifů.

Jelikož konference jest názoru, o jehož správnosti nelze pochybovati, že rozšíření úlev mezinárodního obchodu mohlo by vésti k podstatnému zlepšení hospodářských poměrů, žádá změnu dosavadní celní politiky a doporučuje, aby státy podnikly kroky

k odstranění nebo k snížení těch celních překážek, které brání obchodu, počínajíc překážkami, které byly zavedeny, aby čelily důsledkům a poruchám válečným. Doporučuje se dále upustiti od praxe zavádění přemrštěných cel za účelem negociačním a podporovati rozvoj mezinárodního obchodu na slušném základě.

Konference zůstává tedy i v otázce výše cel na půdě skutečnosti, nežádá snad, jak to čítáme v manifestech pro svobodný obchod, zrušení cel, nýbrž má za to a doporučuje, aby se snižováním cel počlo nejprve tam, kde zvýšení cel bylo způsobeno mimořádnými poměry poválečnými, aby snižování cel bylo podporováno sjednáváním obchodních smluv, a dále, aby nedošlo k zvyšování cel za účelem negociačním. To jest první etapa postupu, jež má vésti jaksi k poměrům předválečným. Druhá etapa svěřena jest příští ekonomické organizaci Společnosti národů, která má zabývati se zjištěním výše celního zatížení a má zkoumati možnost dalšího snížení cel za účelem vyloučení překážek, jež vznikají mezinárodnímu obchodu z přemrštěných cel.

Jest důležitým, že Společnost národů má při tom jednati jak se státy, tak se všemi ústředními zájmovými organizacemi. Resoluce pamatuje také na to, aby při tomto šetření nehledělo se jen k zájmu mezinárodního obchodu, nýbrž aby se zkoumala souvislost výše celní ochrany jednak se zájmem výroby (podnikatelů i dělníků) a jednak se zájmy spotřebitelů, pokud se týče vlivu cel na jejich kupní sílu.

Tato celá resoluce může se státi mnohem důležitější, než se na první pohled zdá. Za předpokladu, že bude snížena přílišná celní ochrana, způsobená mimořádnými poměry poválečnými, dává se Společnosti národů za úkol, zabývati se pak rozbořením celní politiky jednotlivých států, prozkoumati její účelnost a její vliv na světové hospodářství a po případě připravit kroky k nějakému kolektivnímu snížení neb omezení cel. Tím ovšem zřekly by se státy části své suverenity a připustily by zásah do svých práv.

S vyšší celsouvisí též daně, které v některých státech se vybírají ve vyšší míře z dováženého zboží než ze zboží tuzemského, takže jsou vlastně jakýmsi dodatečným clem, někdy dosti zakrytým. Jsou to zvláště daně spotřební a daně obchodové (daň z obratu, daň přepychová). Jest proto důsledným, že konference doporučila

1. Aby všechny vnitřní spotřební daně, akcizy, dávky z obratu, z manipulace atd., uložené na výrobky cizí země, byly stejným způsobem a ve stejném rozsahu uloženy na výrobky všech cizích zemí a na totožné a podobné výrobky domácí.

2. Aby státy neukládaly spotřební neb jiné vnitřní daně za tím účelem, aby poskytly domácím výrobkům skrytou ochranu.

V souvislosti s těmito věcmi projednala konference také důležitou otázku svobodné cirkulace surovin, kterou pokládá za jednu ze základních podmínek normálního vývoje průmyslu a světového obchodu. Ovšem i při tomto bodě musila konference uznati relativnost správného řešení, neboť na jedné straně se praví, že vývozní cla na suroviny zvyšují přirozenou nerovnost, která vyplývá ze zeměpisného rozdělení bohatství světa, avšak na druhé straně jsou opět případy zemí přírodou málo obdařených, jimž ochrana vývozu surovin usnadňuje hospodářský vývoj (na př. dříví ve Finsku). Rovněž nemohla býti upřena oprávněnost námitky vznesené se strany československé, že zrušení vývozních cel na suroviny předpokládá, že cizina nebude zaváděti příliš vysokých cel na dovoz výrobků z těchto surovin vyráběných, čímž na úkor průmyslu majícího přirozené podmínky by vznikl průmysl, dovážející suroviny ze státu druhého. Proto musela konference připustiti určité výjimky pro vývozní cla, a to podstatné potřeby státně finanční (jsou na př. případy, kde vývozní cla jsou zástavou pro zahraniční půjčku), dále nutnost vyplývající z výjimečné hospodářské situace a konečně ochranu životních zájmů některé země. Konference pak doporučila:

1. Aby vývoz surovin nebyl nemístně zatěžován vývozními cly neb jinými dávkami a aby i v případech, kde taková cla a dávky mají odůvodnění v mimořádných neb nevyhnutelných poměrech, jejich výše byla co nejnižší.

2. Aby vývozní cla na suroviny nebyla za žádných okolností ukládána s výslovným úmyslem, aby cizí země surovinu tu zpracující byla podrobena zvýšenému zatížení, jímž by se její situace s ohledem na hotový výrobek neoprávněně zhoršila.

3. Aby vývozní cla, ať již uložena za účelem fiskálním neb vzhledem k mimořádným a nevyhnutelným poměrům, nikdy nečinila rozdíl mezi různými zeměmi určení.

4. Aby uvedené zásady se stejně vztahovaly na vývozní cla uložená na předměty spotřební.

Velká diskuse byla vedena o systému obchodních smluv. Stály proti sobě hlavně 2 směry – zastánci integrální doložky nejvyšších výhod a přívrženci francouzského systému celní diferenciace bez nejvyšších výhod. Proti francouzskému systému bylo namítáno, že způsobuje značné obtíže v mezinárodním obchodu, že jeho následkem jest různá konkurenční schopnost jednotlivých zemí po stránce celní a že ztěžuje jednání o obchodní smlouvy. S druhé strany bylo poukazováno právem na to, že po válce z různých důvodů bylo doložky nejvyšších výhod zneužíváno, že byla obcházena četnými způsoby a že nelze jednati o doložce nejvyšších výhod bez současného přihlížení k výši celní. Konference se pak vyslovila pro zásadu nejvyšších výhod a pro jejich nejširší a bezpodmínečný výklad.

V této souvislosti bylo by bývalo třeba zabývat se také případnými výjimkami z doložky nejvyšších výhod, které jsou všeobecně uznány a jež nelze pokládati za obcházení a za zužování tohoto principu. To platí zvláště o výjimkách, které stanoveny jsou pro pohraniční styk, a to platí také pro t. zv. regionální klausuli, jaké jest používáno v obchodních smlouvách se státy skandinávskými (klausule skandinávská), se státy baltickými (klausule baltická) a se státy jihoamerickými (klausule iberská).

Větší část účastníků nebyla však nakloněna uznání těchto klausulí, a proto konference musila se spokojiti pouze s konstatováním, že nelze pokládati to za rozpor s doložkou nejvyšších výhod, jestliže do obchodní smlouvy byla vložena zvláštní ustanovení, jež mají vyhovovati místním poměrům, jsou-li tato ustanovení jasně prohlášena a jestliže neporušují zájem třetích států. Jedná se o to, jakým způsobem v daném případě by tato výhrada se mohla vykládati.

Konference jest toho názoru, že jest třeba bezprostřední akce vlád, aby jednak uzavírány byly obchodní smlouvy co možná obsáhlé a trvalé, a aby zdokonalen a unifikován byl smluvní systém. V příslušné resoluci se pak praví:

„1. Konference se domnívá, že základní podmínkou volného a zdravého vývoje mezinárodního obchodu je vzájemné poskytování nejvyšších výhod a že v zájmu obchodní stability a jistoty jest si přáti, aby nejvyšší výhody byly obchodními smlou-

vami zaručeny na dostatečné období, pokud jde o cla a o podmínky obchodu.

2. Ačkoliv konference uznává, že jest na jednotlivých státech rozhodovati, kde a v jakém rozsahu by tato základní záruka měla tvořiti součást smlouvy, doporučuje, aby rozsah a forma klausule o nejvyšších výhodách byl co nejširší a nejliberálnější a aby její význam nebyl zmenšován neb zužován výslovnými podmínkami neb výkladem.

3. Konference doporučuje, aby Rada Společnosti národů pověřila národohospodářskou organizaci provedením všech nutných rozprav, porad a dotazů ve spojení se šetřením uvedeným v předchozích návrzích, na jejichž základě by bylo možno navrhnouti nejvhodnější opatření k vytvoření stejných celních systémů v jednotlivých evropských zemích, aneb aspoň společnou základnu pro obchodní smlouvy a vybudování jasně vymezených pro všechny státy jednotných zásad o výkladu a rozsahu klausule nejvyšších výhod s hlediska cel a jiných poplatků.

4. Konference se však domnívá, že možnost určitých rozprav, porad a šetření, ve smyslu tohoto doporučení by neměla brzditi již zahájená obchodní vyjednávání aneb působiti na státy, aby od nich opustily.“

Hospodářská organizace Společnosti národů pověřuje se tedy dalším velmi důležitým úkolem zkoumati možnosti a výhody unifikace systémů obchodních smluv.

3.

Třetí subkomise konference zabývala se různými překážkami zahraničního obchodu, zejména také otázkou přímých a nepřímých státních podpor vývozních a dumpin-gem. Konference byla tu velmi důslednou a neprobírala tyto předměty izolovaně, nýbrž pouze v souvislosti s celkovým režimem obchodně-politickým a s nynější ochranářskou tendencí.

Při projednávání podpor vývozu neomezovala se konference pouze na přímé podpory, nýbrž konstatujíc, že vzrůstá tendence poskytování vládních podpor, uvedla tu výslovně nepřímé podpory ve formě poskytování úvěrů aneb ve formě úvěrové záruky. Tím dotkla se konference systému, který nyní v některých státech byl praktikován, zejména pokud se týče podpory

obchodu s Ruskem a podpory obchodu s jinými státy, ve kterých risiko je dosti značné.

Resoluce pak zdůraznila, že všechny druhy těchto podpor jsou stejně nebezpečné pro mezinárodní obchod a připojila, že čím větší bude počet zemí jich používajících, tím nesnadněji bude pro jiné státy zdržeti se toho, aby také nezaváděly různé podpory. Konference vyslovuje proto přání, aby se státy zdržovaly co možno nejvíce těchto prostředků poskytování podpor zahraničnímu obchodu.

Také jednání o dumpingu byla velmi živá, při čemž jednalo se zejména o objasnění pojmu dumpingu. Záleželo velmi na tom, což též s čsl. strany bylo několikrát prohlášeno, aby — jak se často stává — za dumping nebyly pokládány případy, ve kterých lze říci, že určitý průmysl má některé výhodnější obchodní podmínky, jako na př. nižší mzdy, nižší sociální zatížení atd., neboť není správným při srovnávání výrobních nákladů vytrhnouti z nich jednu složku, nýbrž je nutno bráti tyto výrobní náklady jako jeden celek. V pojmu dumpingu pak leží již případně určitá záměrná akce, aby soutěživost v cizině byla nějakým způsobem podporována. Nejvíce byl přijímán na konferenci onen pojem dumpingu, podle něhož za dumping lze pokládati prodej určitého zboží do ciziny za ceny nižší, než jsou ceny v tuzemsku, při čemž se předpokládá ještě určitý úmysl nekalé soutěže.

Vzhledem k neshodě a k obtížím dohodnouti se na určitém pojmu dumpingu, upustila konference od toho podati jeho definici, avšak tím, že mluví se o dumpingu, jež provádí určitý průmysl neb určité konsorcium, jest jasně řečeno, že jedná se vždy o určité machinace cenové a že nemůže se za dumping pokládati snad nějaká výhoda vyplývající z různých všeobecných výrobních podmínek toho kterého státu.

Konference uvádí, že dumping způsobuje nejistotu ve výrobě a v obchodě, a že i když pro spotřebitele může přinést okamžitě cenové výhody, jsou jeho nepříznivé následky v nepoměru s dočasnými výhodami, jež vyplývají z levného dovozu. Uvádí se dále případ, že dumpingu jest často používáno mocnými firmami neb konsorciemi, aby podlomily obdobný průmysl jiných států, načež pak zvýší ceny na trhu tohoto státu. Výslovně je také řečeno, že dumping jest usnadňován existencí vysokých dovozních cel. Konference soudí, že jest třeba omeziti dumping na

minimum, a aby se k tomu došlo, že má býti všude opětně dosaženo stálých podmínek výroby a obchodu a mají býti zrušeny příliš vysoké celní tarify ve vývozních zemích.

Konference zabývala se také opatřením antidumpingovým, při čemž v debatě bylo s několika stran poukazováno na jejich malou účelnost. Proto doporučuje se dovozním zemím, aby nepoužívaly proti dumpingu opatření příliš přemrštěných, jež často mají za účel dosáhnouti něčeho jiného než ochrany proti dumpingu.

Podle názoru konference nejlepší ochranou proti dumpingu bude všeobecné snížení celní ochrany a návrat k stabilním podmínkám výroby a obchodu.

* * *

Z rozboru resolucí konference jest viděti, že konference neproklamuje nějakou doktrinu o svobodném obchodu, nýbrž že zdůrazňuje nutnost liberálnější obchodní politiky na podkladě mírné celní ochrany a upozorňuje, jakými cestami v oboru obchodní politiky dalo by se dosáhnouti zlepšení nynější hospodářské situace světové. Konference rozeznává mezi přechodnými ochrannými prostředky, kterých používají jednotlivé státy po válce z různých důvodů, a mezi předválečnými prostředky obchodní politiky, jež se omezovaly hlavně na cla a na obchodní smlouvy. Proto konference doporučuje, aby nejprve odstraněny byly ony překážky, jež jsou důsledkem těchto mimořádných poměrů poválečných. Sem patří zejména požadavek, aby zrušeny byly dovozní a vývozní zákazy a aby zjednodušeny byly různé formality mezinárodního obchodu, aby zajištěno bylo určité právní nakládání s cizinci v jednotlivých státech. Sem patří dále doporučení, aby zjednodušeny a unifikovány byly celní tarify, aby zaručena byla jejich stabilita a jejich spravedlivá aplikace, aby zrušena byla exorbitantní cla, poválečnými poměry vyvolaná, aby zrušena byla vývozní cla na suroviny a různé fiskální dálky, které postihují dovezené zboží vyšší měrou než zboží tuzemské.

Konečně spadá sem také doporučení omezení subsidií vývozních, omezení dumpingu a požadavek, aby dopravních tarifů nepoužívalo se v neprospěch dovezeného zboží. Splnění těchto rekomandací konference, z nichž velká část týká se spíše opatření rázu formálního, jež však mohou býti podstatně na

překážku zahraničnímu obchodu, zajistilo by světovému obchodu solidnější základnu a větší stabilitu.

Nato má se Společnost národů zabývat 2 zásadními otázkami meritorními, totiž, jaký je nejlepší obchodně-politický systém a jak vysoká cla jsou výhodnější, a to jak s hlediska rozvoje mezinárodního obchodu, tak s hlediska zájmu domácí výroby a domácího konsumu. To jest ovšem úkol, který nemůže býti vykonán za krátkou dobu, kde zasahuje se jistou měrou do suverenity států, takže při provádění těchto prací bude třeba počítati s velikými obtížemi. Zatím konference se vyslovila pro integrální zásadu nejvyšších výhod a pro snižování prohibitivních cel.

Hledíme-li k výsledku konference v oboru obchodní politiky se stanoviska našeho, pak můžeme s ním jen souhlasiti. Stát tou měrou vývozní, jako náš, musí vítati, dojde-li v mezinárodní politice k liberálnějšímu směru, neboť tím usnadňuje se též jeho situace, a musí vítati, jestliže by v důsledku této konference utvořila se opět větší stabilita obchodně-politických poměrů v Evropě, neboť stejně důležitou, jakou jest výše celní ochrany, jest též stabilita obchodně-politických opatření. Jest ovšem nutným, aby též náš stát, pokud se to již nestalo dříve, řídil se doporučeními konference a provedl je podle možnosti v době co nejrychlejší.

Ant. Basch.

Průmyslové otázky v Ženevě.

Jednání o průmyslových otázkách bylo inspirováno zásadou, že dnešní stav evropské výroby neodpovídá stavu populace a že evropský průmysl není tou měrou zaměstnán, aby jeho technická zařízení byla plně využita. Pod tímto zorným úhlem byl průmyslový problém zprvu zdánlivě uváděn ve spojitost s nadvýrobou; již práce v přípravné komisi však ukázaly a debata v průmyslové komisi konference ještě lépe dala vyniknouti skutečnosti, že nadvýroba jest v prvé řadě vyvolávána nesouladem výroby v různých odvětvích hospodářské činnosti, jelikož výroba předpokládá odbyt zboží, což v praxi značí výměnu jednoho druhu zboží za druhý. Nadvýroba má tudíž jednu